

บทที่ 4
ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล
(Findings and Result)

การศึกษาวัยวิจัยเรื่อง การศึกษาการรับรู้อัตลักษณ์ของวัยรุ่นในชุมชนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร มีผลการวิจัยดังนี้

สภาพพื้นฐานทั่วไปของวัยรุ่นในชุมชนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

จำนวนวัยรุ่นในเขตหนองจอกที่มีอายุระหว่าง 12 - 24 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 31,969 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.01 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 49.99 ผลการศึกษามีดังนี้ (ตารางที่ 4.1)

วัยรุ่นอายุ 17 ปี มีมากที่สุด ร้อยละ 8.56 เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.13 เพศหญิง ร้อยละ 49.87 รองลงมา มีอายุ 19 ปี ร้อยละ 8.44 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.48 เพศชาย ร้อยละ 49.52 น้อยที่สุด มีอายุ 24 ปี ร้อยละ 6.92 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.16 เพศชาย ร้อยละ 46.84

ตารางที่ 4.1 จำนวนวัยรุ่นในเขตหนองจอก อายุระหว่าง 12 - 24 ปี

อายุ	เพศชาย	ร้อยละ	เพศหญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
12	1,270	51.42	1,200	48.58	2,470	7.73
13	1,220	50.77	1,183	49.23	2,403	7.52
14	1,308	51.88	1,213	48.12	2,521	7.89
15	1,264	51.28	1,201	48.72	2,465	7.71
16	1,291	51.03	1,239	48.97	2,530	7.91
17	1,371	50.13	1,364	49.87	2,735	8.56
18	1,388	52.10	1,276	47.90	2,664	8.33
19	1,336	49.52	1,362	50.48	2,698	8.44
20	1,211	50.06	1,208	49.94	2,419	7.57
21	1,119	48.72	1,178	51.28	2,297	7.19
22	1,066	46.94	1,205	53.06	2,271	7.10
23	1,108	48.51	1,176	51.49	2,284	7.14
24	1,036	46.84	1,176	53.16	2,212	6.92
รวมทั้งสิ้น	15,988	50.01	15,981	49.99	31,969	100.00

ที่มา : สำนักบริหารงานทะเบียน (2557)

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไป พบว่า ครอบครัวของวัยรุ่นในชุมชนเกษตรกรปลูกข้าวเขตหนองจอก มีสภาพเช่นเดียวกับสังคมเมืองทั่วไป ต้องเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในครอบครัว และปัจจัยแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ ที่เปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตของครอบครัว รวมถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของสมาชิกภายในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป

ด้านกิจกรรม พบว่า วัยรุ่นส่วนมากทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเช่นสังคมเมืองทั่วไป เช่น การเรียนพิเศษหลังเลิกเรียนทำให้ต้องกลับมาบ้านเย็น ผู้ปกครองมีภาระกิจมากทำให้วัยรุ่นใช้เวลาอยู่กับผู้ปกครองน้อยมาก ส่งผลให้วัยรุ่นไม่มีเวลาได้ช่วยเหลืออาชีพของครอบครัว สอดคล้องกับ ผกามาศ ใจฉลาด (2549) ได้ศึกษา ผลการสำรวจของโครงการติดตามสถานการณ์เด็กและเยาวชน รายจังหวัด (Child Watch) พบว่า ในเขตกรุงเทพมหานครพ่อแม่มีเวลาให้ลูกเพียงวันละ 1 - 3 ชั่วโมง เด็กร้อยละ 40 ไม่เคยไปเที่ยวกับพ่อแม่ในรอบ 1 เดือน ขณะเดียวกันเด็กไทยตกอยู่ในวัฒนธรรมกิน ดื่ม ช้อป ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปัจจุบันเด็กและวัยรุ่นใช้เวลาอยู่กับผู้ปกครองน้อยมาก และวัยรุ่นมีวิถีชีวิตในห้างสรรพสินค้า รวมทั้งไม่มีโอกาสร่วมกิจกรรมทางศาสนา

ด้านปัญหาที่พบ คือ วัยรุ่นบางส่วนที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีอยู่บ้างในทุกชุมชน วัยรุ่นกลุ่มนี้มักรวมกลุ่มมั่วสุมกันเพื่อทำกิจกรรมที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ได้แก่

ปัญหาการรวมกลุ่มกันเล่นการพนัน ซึ่งส่วนใหญ่มาจากเพื่อนและได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ สอดคล้องกับ คงกรีซ เล็กศรีนาค (2555) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชนกรณีศึกษา : เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเล่นพนัน คือ ในด้านสังคม การมีเพื่อนเล่นพนันส่งผลให้เล่นพนัน โดยได้รับสื่อข่าวสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแหล่งพนัน วิธีการเล่นพนัน ด้านการปฏิสัมพันธ์กับครอบครัว และสังคม วัยรุ่นโกหกคนในครอบครัวเพื่อการไปเล่นพนัน การทะเลาะกับคนในครอบครัวเพราะการพนัน การขโมยเงินของคนในครอบครัวเพราะผลจากการพนัน ผลลัพธ์ด้านพฤติกรรมวัยรุ่นเกรและขาดเรียนเพราะไปเล่นการพนัน การเสียสมาธิหรือหลับในระหว่างเรียนส่งผลให้การเรียนตกต่ำ ส่วนลักษณะและพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชน เริ่มเข้าสู่การพนันที่อายุเฉลี่ย 13 ปี อายุที่น้อยที่สุดในการเริ่มเล่นพนันคือ 11 ปี ประเภทการพนันเยาวชนทุกรายเล่นพนัน คือ ไพ่ พิจารณาความถี่ในการเล่นพนัน พบว่าเยาวชนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 72 เล่นการพนันอย่างน้อย 1- 3 วันต่อสัปดาห์ด้านสถานที่หรือช่องทางการเล่นพนันของเยาวชน พบว่าร้อยละ 89.8 เล่นที่บ้านเพื่อนหรือที่พักอาศัยของเพื่อน

ปัญหาการนัดแข่งขันรถจักรยานยนต์ของวัยรุ่นในเขตหนองจอก ส่วนมากมาจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้แก่ การถ่ายทอดผ่านสื่อ และ สภาพของครอบครัวทำให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้กับเด็ก ๆ สอดคล้องกับ การศึกษาของ พัชรินทร์ ศิริวิสุทธิรัตน์ (2558) พบว่า วัยรุ่นกว่าร้อยละ 60 มีการต่อต้านทางสังคมและสร้างปัญหาจากการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งแก๊งซิ่ง แก๊งปาหินรวมถึงเด็กแว้น และเด็กสก๊อย ปัญหาความรุนแรงและท้องไม่พร้อม ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นวัยรุ่นที่มีปัญหาและมีสาเหตุมาจากรากฐานของครอบครัวไม่ดี ขาดผู้ปกครองดูแล ทั้งจากสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อนยั่วยุ รวมทั้งถูกถ่ายทอดผ่านสื่อจนเกิดความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนเองเป็นผู้ก่อ นอกจากนี้ เตือนใจ เจริญพงษ์ (2558) กล่าวว่า

สาเหตุที่ทำให้เกิดเด็กแว้นมาจากหลายปัจจัยหนึ่งในนั้น คือ ครอบครัว ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่พ่อแม่จะไม่มีเวลาให้ ถัดมาเพราะเด็กส่วนหนึ่งหารายได้จากการแต่งรถมอเตอร์ไซด์ หรือไม่ก็เพราะจากสื่อโฆษณาและความอยากได้รับการยอมรับจากเพื่อนรอบข้างเด็กแว้น มากกว่านั้นจะเห็นได้ว่าชีวิตเด็กแว้นไม่ได้มีแค่การขี่รถซึ่งเท่านั้น แต่ยังมีความสัมพันธ์กับปัญหาอื่นๆ ที่ตามมาเช่น เหล้าบุหรี ยาเสพติด เพศสัมพันธ์ กรรโชกทรัพย์ โจร รวมถึงความรุนแรงต่างๆที่ตามมาในชุมชน และสังคมโดยรวม

ข้อมูลพื้นฐานของวัยรุ่น

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของวัยรุ่นในชุมชนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตหนองจอก อายุระหว่าง 12-24 ปี จำนวน 30 คน ผลการศึกษามีดังนี้ (ตารางที่ 4.2)

วัยรุ่นเป็นเพศหญิงมากที่สุด ร้อยละ 60 อายุ 12 ปี มากที่สุด ร้อยละ 20 รองลงมาอายุ 14 ปี อายุ 17 ปี อายุ 23 ปี และอายุ 24 ปี ร้อยละ 13.33 เท่ากัน และน้อยที่สุดอายุ 19 ปี ร้อยละ 3.34 การศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ร้อยละ 36.67 รองลงมาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อยละ 30 และน้อยที่สุดระดับอนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ร้อยละ 3.33 อาชีพเสริมในครอบครัว ไม่มีอาชีพเสริมในครอบครัวมากที่สุด ร้อยละ 76.67 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คนมากที่สุด ร้อยละ 40 รองลงมาจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน ร้อยละ 23.34 และน้อยที่สุดจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 10 คน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 13 คน ร้อยละ 3.33 เท่ากัน สถานภาพครอบครัว ครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ร่วมกันมากที่สุด ร้อยละ 86.67 รองลงมาครอบครัวที่บิดามารดาแยกทางกัน ร้อยละ 10 และน้อยที่สุดครอบครัวที่บิดามารดาคนหนึ่งเสียชีวิตหรือเสียชีวิตทั้งคู่ ร้อยละ 3.33 รายได้ครอบครัวต่อเดือน ครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-15,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 46.67 รองลงมาครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 20 และน้อยที่สุดครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 6.6 ค่าใช้จ่ายของวัยรุ่นในแต่ละเดือน วัยรุ่นที่มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 43.33 รองลงมาวัยรุ่นที่มีค่าใช้จ่าย 3,001-6,000 บาท ร้อยละ 33.33 และน้อยที่สุดวัยรุ่นที่มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนมากกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 6.67 สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ด้านรายได้ ครอบครัวที่มีรายได้เท่ากับรายจ่ายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาครอบครัวที่มีรายได้มากกว่ารายจ่าย ร้อยละ 33.33 และน้อยที่สุด ครอบครัวที่รายได้น้อยกว่ารายจ่าย ร้อยละ 26.67 ด้านเงินออม ครอบครัวที่มีเงินออมมากที่สุด ร้อยละ 83.33 ด้านหนี้สิน ครอบครัวที่ไม่มีหนี้สินมากที่สุด ร้อยละ 60 ช่องทางการติดตามข่าวสารทางด้านการเกษตร วัยรุ่นติดตามข่าวสารทางด้านการเกษตรผ่านโทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 31.81 รองลงมาติดตามผ่านอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 28.79 และน้อยที่สุดติดตามผ่านหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 9.10

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลพื้นฐานของวัยรุ่น

n = 30

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	18	60.00
ชาย	12	40.00
อายุ (ปี)		
12	6	20.00
14	4	13.33
15	3	10.00
16	2	6.67
17	4	13.33
18	2	6.67
19	1	3.34
23	4	13.33
24	4	13.33
$\bar{X} = 17.20$, S.D. = 4.21		
การศึกษา		
ประถมศึกษา	3	10.00
ม.ต้น	11	36.67
ม.ปลาย/ปวช.	9	30.00
อนุปริญญา/ปวส.	1	3.33
ปริญญาตรี	6	20.00
อาชีพเสริมในครอบครัว		
มีอาชีพเสริมในครอบครัว	7	23.33
ไม่มีอาชีพเสริมในครอบครัว	23	76.67
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
3	5	16.67
4	7	23.34
5	12	40.00
6	4	13.33
10	1	3.33
13	1	3.33

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพครอบครัว		
บิดามารดาอยู่ร่วมกัน	26	86.67
บิดามารดาแยกทางกัน หรือหย่าร้างกัน	3	10.00
บิดามารดาคนใดคนหนึ่งเสียชีวิต หรือเสียชีวิตทั้งคู่	1	3.33
รายได้ของครอบครัวต่อเดือน		
5,000 - 10,000	6	20.00
10,001 - 15,000	14	46.67
15,001 - 20,000	5	16.67
รายได้ของครอบครัวต่อเดือน (ต่อ)		
20,001 - 25,000	3	10.00
มากกว่า 30,000	2	6.66
ค่าใช้จ่ายของวัยรุ่นต่อเดือน (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3,000	13	43.33
3,001 - 6,000	10	33.33
6,001 - 8,000	2	6.67
8,001 - 10,000	3	10.00
มากกว่า 10,000	2	6.67
สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว		
ด้านรายได้		
รายได้มากกว่ารายจ่าย	10	33.33
รายได้น้อยกว่ารายจ่าย	8	26.67
รายได้เท่ากับรายจ่าย	12	40.00
ด้านเงินออม		
มีเงินออม	25	83.33
ไม่มีเงินออม	5	16.67
ด้านหนี้สิน		
มีหนี้สิน	12	40.00
ไม่มีหนี้สิน	18	60.00
การติดตามข่าวสารด้านการเกษตร		
โซลเซียลมีเดีย	13	19.70
อินเทอร์เน็ต	19	28.79

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
หนังสือพิมพ์	6	9.10
วิทยุ	7	10.60
โทรทัศน์	21	31.81

การรับรู้อัตลักษณ์ของวัยรุ่นในประเด็นทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม

จากการศึกษาอัตลักษณ์ของวัยรุ่นในครัวเรือนเกษตรกรเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร อายุระหว่าง 12 - 24 ปี จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ประเมินอัตลักษณ์ในเบื้องต้น ผลการศึกษาดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 การรับรู้อัตลักษณ์ของวัยรุ่นในครัวเรือนเกษตรกรเขตหนองจอก

n = 30

อัตลักษณ์ของวัยรุ่น	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับทัศนคติ
ด้านความเป็นตัวของตัวเอง			
1. การตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมด้วยตนเอง	3.03	0.96	ปานกลาง
2. การกล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับการเกษตรต่อเพื่อนและภายในครอบครัว	3.10	0.96	ปานกลาง
3. การมีหน้าที่และได้ช่วยเหลือในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของครอบครัว	2.90	0.88	ปานกลาง
4. อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีเกียรติทัดเทียมกับอาชีพอื่น ๆ	3.57	0.97	มาก
5. เกษตรกรต้องมีการเรียนรู้และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกในทุกมิติ	3.30	0.98	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.18	0.95	ปานกลาง
ด้านการรู้จักตนเอง			
6. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตร	3.17	0.87	ปานกลาง
7. การรู้ฐานะทางเศรษฐกิจ รู้จักการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะเศรษฐกิจในครอบครัวอาชีพเกษตรกรรมของตน	3.13	0.57	ปานกลาง
8. การมีความชอบและถนัดในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม	2.80	1.03	ปานกลาง

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

อัตลักษณ์ของวัยรุ่น	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ทัศนคติ
9. ความภาคภูมิใจที่ได้อยู่ในครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม	3.73	0.98	มาก
เฉลี่ย	3.20	0.86	ปานกลาง
ด้านวุฒิทางอารมณ์			
10. มีอารมณ์ที่มั่นคง และรู้จักแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม เมื่อมีคนกล่าวถึงภาพลบของอาชีพเกษตรกรรม	3.13	0.81	ปานกลาง
11. มีความต้องการที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม สืบทอดจากครอบครัว	2.90	0.96	ปานกลาง
12. การตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ ในการตัดสินใจ หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ	3.03	0.99	ปานกลาง
13. มีความสุขที่ได้อยู่ในครอบครัวและชุมชน ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม	3.43	1.13	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.12	0.97	ปานกลาง
ด้านการตั้งเป้าหมายในชีวิต			
14. ต้องการที่จะศึกษาต่อในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม	2.90	0.92	ปานกลาง
15. ต้องการประสบความสำเร็จในการอาชีพเกษตรกรรม	3.00	1.08	ปานกลาง
16. การวางแผนที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยตนเอง	2.77	1.13	ปานกลาง
17. ความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายในอนาคตตามที่ตั้งใจไว้ (เป้าหมายในข้อ 14-16)	3.33	1.06	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.00	1.04	ปานกลาง
ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล			
18. มีความสนิทสนม และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนในชุมชนเกษตรกรรมของตน	3.10	0.88	ปานกลาง
19. มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในครอบครัวเกษตรกรรมของตน	3.47	1.10	ปานกลาง
20. มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชนเกษตรกรรมของตน	3.30	1.08	ปานกลาง

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

อัตลักษณ์ของวัยรุ่น	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ทัศนคติ
21. การให้ความร่วมมือและมีส่วนสนับสนุนกิจกรรม ทางด้านการเกษตรของครอบครัว ชุมชน และ หน่วยงานต่าง ๆ	3.20	0.99	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.26	1.01	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.16	0.96	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 พบว่าโดยภาพรวมวัยรุ่นในชุมชนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตหนองจอกมีการรับรู้อัตลักษณ์แสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวของตัวเอง 5 ด้าน ตามแนวคิดของมาร์เซียในประเด็นทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.16 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และหากพิจารณาการรับรู้อัตลักษณ์เป็นรายด้านจากแบบประเมินอัตลักษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านความเป็นตัวของตัวเอง

จากการศึกษาพบว่า การรับรู้อัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรมในด้านนี้มีค่าเฉลี่ย 3.18 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ วัยรุ่นมีความเชื่อว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีเกียรติทัดเทียมกับอาชีพอื่น ๆ ค่าเฉลี่ย 3.57 รองลงมาคือเกษตรกรต้องมีการเรียนรู้ และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกในทุกมิติ ค่าเฉลี่ย 3.30 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การมีหน้าที่และได้ช่วยเหลือในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของครอบครัว ค่าเฉลี่ย 2.90

ด้านการรู้จักตนเอง

จากการศึกษาพบว่า การรับรู้อัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม ในด้านนี้ มีค่าเฉลี่ย 3.20 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ วัยรุ่นมีความภาคภูมิใจที่ได้อยู่ในครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค่าเฉลี่ย 3.73 รองลงมาคือวัยรุ่นมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตร ค่าเฉลี่ย 3.17 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วัยรุ่นมีความชอบและถนัดในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค่าเฉลี่ย 2.90

ด้านวุฒิทางอารมณ์

จากการศึกษาพบว่า การรับรู้อัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรมในด้านนี้ มีค่าเฉลี่ย 3.12 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ วัยรุ่นมีความสุขที่ได้อยู่ในครอบครัวและชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค่าเฉลี่ย 3.43 รองลงมาคือวัยรุ่นมีอารมณ์ที่มั่นคงและรู้จักแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม เมื่อมีคนกล่าวถึงภาพลบของอาชีพเกษตรกรรม ค่าเฉลี่ย 3.13 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วัยรุ่นมีความต้องการที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค่าเฉลี่ย 2.90

ด้านการตั้งเป้าหมายในชีวิต

จากการศึกษาพบว่า การรับรู้อัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรมในด้านนี้ มีค่าเฉลี่ย 3.00 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ วัยรุ่นมีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายในอนาคตตามที่ตั้งใจไว้ ค่าเฉลี่ย 3.33 รองลงมาคือวัยรุ่นต้องการประสบความสำเร็จในอาชีพเกษตรกรรม ค่าเฉลี่ย 3.00 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วัยรุ่นมีการวางแผนที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยตนเอง ค่าเฉลี่ย 2.77

ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

จากการศึกษาพบว่า การรับรู้อัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรมในด้านนี้ มีค่าเฉลี่ย 3.26 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ วัยรุ่นมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในครอบครัวเกษตรกรรมของตน ค่าเฉลี่ย 3.33 รองลงมาคือทำให้ความร่วมมือและมีส่วนสนับสนุนกิจกรรมทางด้านเกษตรกรรมของครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ค่าเฉลี่ย 3.20 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วัยรุ่นมีความสนิทสนม และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนในชุมชนเกษตรกรรมของตน ค่าเฉลี่ย 3.10

รูปแบบและแนวทางในการพัฒนาอัตลักษณ์ของวัยรุ่น

การประเมินคะแนนของการรับรู้อัตลักษณ์ในเบื้องต้น แล้วนำผลมาวิเคราะห์หากการรับรู้อัตลักษณ์ในแต่ละด้านเพื่อให้ได้ประเด็นอัตลักษณ์ที่เด่น และประเด็นอัตลักษณ์ที่บกพร่อง จากนั้นผู้วิจัยนำผลการรับรู้อัตลักษณ์ของวัยรุ่นด้านที่บกพร่องไปทำการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 2 กลุ่ม ซึ่งผู้ร่วมการสนทนาประกอบไปด้วยวัยรุ่นกลุ่มละ 5 คนและผู้ปกครองกลุ่มละ 2 คน เพื่อร่วมกันหารูปแบบและแนวทางในการพัฒนาอัตลักษณ์ของวัยรุ่นให้มีทัศนคติทางบวกต่ออาชีพเกษตรกรรมต่อไป ผลการศึกษามีดังนี้

รูปแบบอัตลักษณ์ของวัยรุ่น

1. อัตลักษณ์เด่น

จากการศึกษาพบว่า วัยรุ่นในครัวเรือนเกษตรกรเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร มีอัตลักษณ์คือ วัยรุ่นมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในครอบครัว และคนในชุมชนเกษตรกรรมของตน มีความภาคภูมิใจและมีความสุขที่ได้อยู่ในครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีความเชื่อว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีเกียรติทัดเทียมกับอาชีพอื่น ๆ กล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการเกษตรต่อผู้อื่น ฐานะทางเศรษฐกิจ รู้จักการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะเศรษฐกิจในครอบครัวเกษตรกรรมของตน และหากมีคนมากล่าวถึงภาพลบของอาชีพเกษตรกรรม วัยรุ่นจะมีอารมณ์ที่มั่นคงและรู้จักแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม อีกทั้งวัยรุ่นมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรอยู่เสมอ เพื่อให้เรียนรู้และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก

2. อัตลักษณ์ด้อย

จากการศึกษาพบว่า วัยรุ่นในครัวเรือนเกษตรกรเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร มีอัตลักษณ์คือ วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความสนิทสนมกับเพื่อนในชุมชนเกษตรกรรมของตน วัยรุ่นไม่ค่อยมีหน้าที่และไม่ได้ช่วยเหลือในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของครอบครัว จึงทำให้ไม่มีความชอบและความถนัดในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ไม่อยากศึกษาต่อในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม และมีความต้องการที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมสืบทอดจากครอบครัวในระดับน้อย

แนวทางในการพัฒนาอัตลักษณ์ของวัยรุ่น

1. ด้านความเป็นตัวของตัวเอง

ด้านความเป็นตัวของตัวเอง มีประเด็นที่บกพร่องซึ่งต้องการรูปแบบและแนวทางในการพัฒนาอัตลักษณ์อย่างเร่งด่วนเนื่องจากมีคะแนนต่ำสุด ได้แก่ การมีหน้าที่และการช่วยเหลือในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของครอบครัว จากการสัมภาษณ์วัยรุ่นทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า มีวัยรุ่นที่ได้มีหน้าที่ช่วยเหลือครอบครัว และวัยรุ่นที่ไม่ได้มีหน้าที่ในการช่วยเหลือครอบครัว วัยรุ่นที่ได้มีหน้าที่ช่วยเหลือครอบครัวให้ความเห็นว่า ได้ช่วยเหลือครอบครัวในงานบางอย่างที่สามารถทำได้ อยู่ในครอบครัวเดียวกันต้องช่วยเหลือกัน อีกทั้งเป็นการแบ่งเบาภาระของพ่อแม่อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนางสาวเปรมวดี ไกรทอง ดังนี้

“ก็เราอยู่ในครอบครัวที่ประกอบอาชีพนี้ เมื่อเราสามารถทำอะไรได้ก็ต้องช่วยครอบครัวทำช่วยกัน เป็นการแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ด้วย”

(เปรมวดี ไกรทอง. สัมภาษณ์, 2558)

ส่วนวัยรุ่นที่ไม่ได้มีหน้าที่ช่วยเหลือครอบครัวได้ให้ความเห็นว่า งานเกษตรกรรมเป็นงานของผู้ใหญ่ เป็นงานที่หนัก ทำให้ไม่เคยให้ทำเลย อีกทั้งไม่มีเวลาที่จะได้ช่วยครอบครัว เพราะติดเรียนด้วย และมีผู้ปกครองบางท่านก็ได้ให้เหตุผลในประเด็นนี้ด้วยว่า ลูก ๆ ไม่ได้มีหน้าที่ในการช่วยประกอบอาชีพของครอบครัว เพราะเป็นงานที่หนักเลยจ้างแรงงานทำทุกอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนางอัญชัน แพน้อย ผู้ปกครอง ดังนี้

“เด็กสมัยนี้จะทำอะไรเห็นเล่นแต่โทรศัพท์ บางทีแค่รดน้ำต้นไม้ก็ยังไม่อยากจะทำเลย ส่วนงานในนาไม่ต้องไปพูดถึงเป็นงานที่หนักมาก เด็ก ๆ ทำไม่ได้อยู่แล้ว ของแม่จ้างเค้าทำทุกอย่าง ตั้งแต่หว่าน ใสปุ๋ย สูบน้ำ เก็บเกี่ยว”

(อัญชัน แพน้อย. สัมภาษณ์, 2558)

รูปแบบและแนวทางในการพัฒนาอัตลักษณ์ให้มีทัศนคติทางบวกต่ออาชีพเกษตรกรรมในประเด็นนี้ เวทีสนทนากลุ่มย่อยได้สรุปพร้อมกันว่า บิดามารดาควรมอบหมายงานบางอย่างให้ลูกได้มีหน้าที่ และมีส่วนในการรับผิดชอบงานของครอบครัวอย่างน้อย 1 หน้าที่ เช่น การออกตรวจแปลงข้าว การช่วยพ่อแม่วางแผนค่าใช้จ่ายในการทำนา การจัดทำบัญชีเพื่อหาวิธีลดต้นทุนการผลิต ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความรับผิดชอบให้กับวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี

2. ด้านการรู้จักตนเอง

ด้านการรู้จักตนเอง มีประเด็นที่บกพร่อง ซึ่งต้องการรูปแบบและแนวทางในการพัฒนา อัตลักษณ์อย่างเร่งด่วนเนื่องจากมีคะแนนต่ำสุด ได้แก่ ความชอบและความถนัดในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม จากการสัมภาษณ์วัยรุ่นทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า มีทั้งวัยรุ่นที่มีความชอบและความถนัด และมีวัยรุ่นที่ไม่ชอบและไม่ถนัดในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม วัยรุ่นที่มีความชอบและความถนัดได้ให้ความเห็นว่าเป็นการได้ช่วยเหลือการประกอบอาชีพของครอบครัว อีกทั้งหากฝึกฝนจนมีความชำนาญในระดับหนึ่งจะสามารถทำให้สามารถสืบทอดอาชีพต่อจากครอบครัวได้ ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนายนพดล ประเสริฐ ดังนี้

“ผมเกิดในครอบครัวที่ทำนา ได้มีโอกาสช่วยงานของครอบครัวมาตั้งแต่เด็ก เลยทำให้ทำงานหลายอย่างในนาได้ ตั้งแต่ไถนา หว่านข้าว ใส่ปุ๋ย ผมทำเป็นหมด แรก ๆ ก็ทำ ไม่เป็นเหมือนกัน แต่มีพี่พ่อคอยสอนให้ลองทำ แต่ผมไม่ได้เรียนหนังสือนะ ผมจบแค่ประถม”

(นพดล ประเสริฐ. สัมภาษณ์, 2558)

ส่วนวัยรุ่นที่ไม่มีความชอบและไม่ถนัดได้ให้ความเห็นว่า ไม่ชอบและไม่ถนัด เพราะเป็นผลมาจาก การไม่มีหน้าที่ในการช่วยเหลือในการประกอบอาชีพของครอบครัว และด้านภาระการเรียนต่าง ๆ ประกอบกับเป็นงานที่ค่อนข้างหนัก ถ้าไม่มีใจรักจริง ๆ คงไม่ชอบและไม่ถนัด ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนายนพดล ศรีเจริญ ดังนี้

“ผมไม่เคยช่วยครอบครัวทำนาเลย เรียนอย่างเดียว กลับบ้านมาก็มีตัดค่าแล้ว อีกอย่างงานก็ค่อนข้างหนัก ผมทำไม่ได้หรอกครับ”

(นพดล ศรีเจริญ. สัมภาษณ์, 2558)

แนวทางในการพัฒนาอัตลักษณ์ให้มีทัศนคติทางบวกต่ออาชีพเกษตรกรรมในประเด็นนี้ เวทีสนทนากลุ่มได้สรุปพร้อมกันว่า ต้องมีการปลูกฝังให้ลูก ๆ รัก และภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรมตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ให้เขามีส่วนร่วมในการประกอบอาชีพ พ่อแม่ต้องคอยชี้แนะแนวทางในการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตรกรรม ตลอดจนพ่อแม่ต้องทำให้การประกอบอาชีพเกษตรกรรมประสบผลสำเร็จจะได้เป็นแบบอย่างให้ลูกได้

3. ด้านวุฒิทางอารมณ์

ด้านวุฒิทางอารมณ์มีประเด็นที่บกพร่อง ซึ่งต้องหารูปแบบและแนวทางในการพัฒนาอัตลักษณ์อย่างเร่งด่วนเนื่องจากมีคะแนนต่ำสุด ได้แก่ ความชอบความต้องการที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมสืบทอดจากครอบครัว จากการสัมภาษณ์วัยรุ่นทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า มีทั้งวัยรุ่นที่ต้องการสืบทอด และวัยรุ่นที่ไม่ต้องการสืบทอด วัยรุ่นที่ต้องการสืบทอดได้ให้ความเห็นว่าเป็นอาชีพของครอบครัวที่ทำมาตั้งแต่แรก จะเลิกง่าย ๆ ไม่ได้ ต้องสืบทอดต่อไป แต่อาชีพขานนาเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงมาก เพราะมีค่าลงทุนสูงแต่ผลตอบแทนต่ำ ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศและฤดูกาลอีก จะต้องทำเป็นอาชีพเสริม โดยต้องทำงานอื่นไปด้วยถึงจะอยู่ได้

ส่วนวัยรุ่นที่ไม่ต้องการสืบทอด ได้ให้ความเห็นว่า อาชีพขานนาเป็นอาชีพที่ลำบาก จึงต้องการที่จะไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่สบายกว่า และมีรายได้ที่ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนายปฏิภาณ ชีชนะ ดังนี้

“แม้อาชีพทำนาจะเป็นอาชีพของพ่อแม่ก็ตาม แต่ผมก็อยากที่จะทำอาชีพอื่น ๆ อาชีพนี้มันลำบากมาก ผมเคยไปดูพ่อที่นาเห็นแล้วสงสารพ่อมาก หากให้เลือกได้ หรือมีอาชีพที่ดีสบายกว่านี้ ผมขอเลือกไปทำอาชีพอื่นดีกว่าครับ”

(ปฏิภาณ ชีชนะ. สัมภาษณ์, 2558)

แนวทางในการพัฒนาอัตลักษณ์ให้มีทัศนคติทางบวกต่ออาชีพเกษตรกรรมในประเด็นนี้ เวทีสนทนากลุ่มได้สรุปร่วมกันว่า ต้องมีการปลูกฝังให้ลูก ๆ รัก และภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรมตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ให้เขามีส่วนร่วมในการประกอบอาชีพ พ่อแม่ต้องคอยชี้แนะแนวทางในการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตรกรรม ตลอดจนพ่อและแม่ต้องทำให้การประกอบอาชีพเกษตรกรรมประสบผลสำเร็จ จะได้เป็นแบบอย่างให้ลูกได้ ซึ่งเป็นรูปแบบและแนวทางเช่นเดียวกับกับประเด็นความชอบและถนัดในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

4. ด้านการตั้งเป้าหมายในชีวิต

ด้านตั้งเป้าหมายในชีวิตมีประเด็นที่บกพร่อง ซึ่งต้องหารูปแบบและแนวทางในการพัฒนาอัตลักษณ์อย่างเร่งด่วนเนื่องจากมีคะแนนต่ำสุด ได้แก่ การวางแผนที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยตนเอง จากการสัมภาษณ์วัยรุ่นทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า มีวัยรุ่นที่มีการวางแผนที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยตนเอง และวัยรุ่นที่ไม่ได้วางแผนที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยตนเอง วัยรุ่นที่มีการวางแผน ได้ให้ความเห็นว่า อยากประกอบอาชีพขานนาเพราะจะได้ต่อยอดจากครอบครัว แต่ทั้งนี้ยังคงให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ควรประกอบอาชีพอื่น ๆ ด้วย ไม่ควรทำนาอย่างเดียว เพราะการทำนามีความเสี่ยงสูงมาก ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนางสาวเปรมวดี ไกรทอง ดังนี้

“ถามว่าภูมิใจใหม่ ก็ภูมิใจคะ แต่อาชีพเกษตรกรรมมันมีความเสี่ยงต้องขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ อย่างเช่นปีนี้แล้ง แล้วข้าวก็ราคาไม่ดี ถ้าทำเป็นอาชีพหลักน่าจะอยู่ไม่ได้ ถ้าทำเป็นอาชีพเสริมน่าจะได้อยู่คะ”

(เปรมวดี ไกรทอง. สัมภาษณ์, 2558)

วัยรุ่นที่ไม่ได้มีการวางแผนที่จะประกอบอาชีพด้วยตนเอง ได้ให้ความเห็นว่า ได้ตั้งใจตั้งแต่แรกแล้วว่า จะไม่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพราะต้องการประกอบอาชีพอื่น ๆ ตามที่ตั้งใจไว้ในสาขาที่เรียนมา ส่วนอาชีพเกษตรกรรมก็ให้พ่อแม่ทำต่อไปเรื่อย ๆ ตนจะคอยเป็นผู้สนับสนุน

แนวทางในการพัฒนาอัตลักษณ์ให้มีทัศนคติทางบวกต่ออาชีพเกษตรกรรมในประเด็นนี้ เวทีสนทนากลุ่มได้สรุปร่วมกันว่า ต้องมีการปลูกฝังให้ลูก ๆ รักและภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรมตั้งแต่วัยเป็นเด็ก ให้เขามีส่วนร่วม ในการประกอบอาชีพ พ่อแม่ต้องคอยชี้แนะแนวทางในการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตรกรรม ตลอดจนพ่อแม่ต้องทำให้การประกอบอาชีพเกษตรกรรมประสบผลสำเร็จ จะได้เป็นแบบอย่างให้ลูกได้ ซึ่งเป็นรูปแบบและแนวทางเช่นเดียวกับกับประเด็นความชอบและถนัดในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และประเด็นความต้องการที่จะประกอบอาชีพกรรมสืบทอดจากครอบครัว

5. ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีประเด็นที่บกพร่อง ซึ่งต้องหารูปแบบและแนวทางในการพัฒนาอัตลักษณ์อย่างเร่งด่วนเนื่องจากมีคะแนนต่ำสุด ได้แก่ ความสนิทสนม และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนในชุมชนเกษตรกรรมของตนจากการสัมภาษณ์วัยรุ่นทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า มีทั้งวัยรุ่นที่มีความสนิทสนม และเป็นที่ยอมรับของเพื่อน และวัยรุ่นที่ไม่ค่อยมีความสนิทสนม และไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ในประเด็นนี้จากการสังเกตของผู้วิจัยมีความเห็นว่า วัยรุ่นที่มีความสนิทสนมกันเพราะเป็นเครือญาติกัน อีกทั้งพื้นที่ของชุมชนเป็นพื้นที่กว้าง มีพื้นที่ส่วนกลางให้ทำกิจกรรมร่วมกัน เลยทำให้วัยรุ่นกลุ่มนี้มีความสนิทสนมกัน ส่วนวัยรุ่นที่ไม่ค่อยมีความสนิทสนม และไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับต่อเพื่อนนั้น เป็นเพราะพื้นที่ตั้งของชุมชนตั้งเรียงตัวกันเป็นแนวยาวอยู่ริมคลอง และไม่มีพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ให้วัยรุ่นมีกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนบริบทของสังคมเมืองที่ต่างคนต่างอยู่ เรียนอยู่คนละโรงเรียนจึงไม่ค่อยสนิทกัน

รูปแบบและแนวทางในการพัฒนาอัตลักษณ์ให้มีทัศนคติทางบวกต่ออาชีพเกษตรกรรม ในประเด็นนี้ เวทีสนทนากลุ่มย่อยได้สรุปร่วมกันว่า ให้ชุมชนจัดสร้างศูนย์กลางของชุมชน เช่น ศาลากลางของชุมชน สนามกีฬา สนามเด็กเล่น ฯลฯ ตลอดจนสร้างกิจกรรมเพื่อให้วัยรุ่นในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน จะทำให้วัยรุ่นในชุมชนเกษตรกรรมผู้ปลูกข้าวมีความสนิทสนม และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมากขึ้น

วิจารณ์ผล

จากการศึกษาอัตลักษณ์ของวัยรุ่นในครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า

วัยรุ่นในครัวเรือนเกษตรกรเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร มีอัตลักษณ์ในด้านเด่น คือ วัยรุ่นมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในครอบครัว และคนในชุมชนเกษตรกรรมของตน มีความภาคภูมิใจและมีความสุขที่ได้อยู่ในครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีความเชื่อว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่เกียรติทัดเทียมกับอาชีพอื่น ๆ กล่าวแสดงความเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการเกษตรต่อผู้อื่น ฐานะทางเศรษฐกิจรู้จักการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะเศรษฐกิจในครอบครัวเกษตรกรรมของตน และหากมีคนมากล่าวถึงภาพลบของอาชีพเกษตรกรรม วัยรุ่นจะมีอารมณ์ที่มั่นคงและรู้จักแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม อีกทั้งวัยรุ่นมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางด้านการเกษตรอยู่เสมอ เพื่อให้เรียนรู้และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก ซึ่งวัยรุ่นในครัวเรือนเกษตรกรเขตหนองจอกมีความภาคภูมิใจ มีความสุข และมีความเชื่อว่าอาชีพเกษตรกรรมมีเกียรติทัดเทียมกับอาชีพอื่นๆ เนื่องมาจากผู้ปกครองมีการอบรมเลี้ยงให้สมาชิกในครอบครัวให้มีรักและภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรซึ่งเป็นอาชีพที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ สอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ เซียร์ (Sears) อธิบายว่า พัฒนาการพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ เกิดจากการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งเป็นกระบวนการต่อเนื่องตามความคาดหวังของสังคมในเด็กแต่ละวัย แนวคิดของเซียร์ ถือว่า ครอบครัวเป็นบ่อเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญ ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ทำให้บุคคลได้รับการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ทำให้มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลซึ่งอาจรับได้จากการถูกอบรม หรืออาจได้จากการเลียนแบบก็ได้ (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2538)

ส่วนอัตลักษณ์ในด้านด้อย วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความสนิทสนมกับเพื่อนในชุมชนเกษตรกรรมของตน วัยรุ่นไม่ค่อยมีหน้าที่และไม่ได้ช่วยเหลือในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของครอบครัว จึงทำให้ไม่มีความชอบและความถนัดในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ไม่อยากศึกษาต่อในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม และมีความต้องการที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมสืบทอดจากครอบครัวในระดับน้อย เนื่องจากวัยรุ่นชอบเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่และต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน และต้องการปรับตัวให้ทันสมัยให้เหมือนกับเพื่อนคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความทันสมัย นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่า งานเกษตรกรรมเป็นงานของผู้ใหญ่ เป็นงานที่หนัก อีกทั้งไม่มีเวลาที่จะได้ช่วยครอบครัวเพราะติดเรียน และมีผู้ปกครองบางท่านเห็นว่าลูก ๆ ไม่ได้มีหน้าที่ในการช่วยประกอบอาชีพของครอบครัว เพราะเป็นงานที่หนักเลยจ้างแรงงานทำทุกอย่าง สอดคล้องกับ มาริสา จันท์ฉาย (2552 อ้างถึงใน ปรางพรรณ วรรณกุล. 2554) ที่กล่าวว่า นักเรียนหรือวัยรุ่นถือได้ว่าเป็นวัยที่พัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เป็นวัยแห่งการค้นหา ทำให้วัยรุ่นต้องมีการปรับตัวให้ทันสมัย และ กรวิทย์ ต้นศรี (2555) ยังได้กล่าวถึงสาเหตุสำคัญที่แรงงานในภาคเกษตรขาดแคลนว่า เกิดจากทัศนคติของแรงงานรุ่นใหม่ที่เห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นงานที่หนัก ราคาไม่แน่นอน ผลผลิตต้องพึ่งพาธรรมชาติซึ่งมีความไม่แน่นอนของสภาพอากาศสูง อาชีพการเกษตรจึงเป็นเพียงทางเลือกเพื่อเป็นอาชีพเสริมหรือเพื่อความมั่นคงด้านอาหาร

ของครัวเรือน นอกจากนี้ วิจารย์ วิชชุกิจ (2558) กล่าวว่า สถิติเด็กที่มาสมัครเรียนเกี่ยวกับเกษตรมีจำนวนลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับอดีต อย่างปีที่ผ่านมามีจำนวนเด็กลดลง 7-8 % และเด็กที่สมัครเรียนเกษตรส่วนใหญ่จะเป็นเด็กที่เลือกคณะหรือสาขาเกษตรเป็นอันดับ 3 หรือ 4 ตรงนี้สะท้อนให้เห็นได้ว่าเด็กไทยไม่ชอบเรียนเกษตร สาเหตุเพราะเด็กไม่เข้าใจเรียนเกษตรจบแล้วทำอะไร จึงเป็นที่น่าวิตกกังวลว่านักเรียน นักศึกษานับวันยิ่งเพิ่มมากขึ้นและสูงขึ้นเรื่อยๆ มิใช่เพียงเท่านั้น อาจเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมเหล่านี้ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน และสังคมอีกด้วย

ซึ่งจะเห็นได้ว่า สิ่งสำคัญที่ส่งผลกระทบต่ออัตลักษณ์ทั้งด้านเด่นและด้านด้อยของวัยรุ่นมาจากครอบครัว การที่บิดามารดาบอบหมายให้วัยรุ่นมีหน้าที่ในการช่วยเหลืออาชีพของครอบครัว จะทำให้วัยรุ่นได้รับการฝึกฝน ฝึกระเบียบวินัย และมีอัตลักษณ์ที่ดีแต่ทางตรงกันข้าม หากบิดามารดาไม่ได้ให้ลูกหลานของตนได้มีส่วนร่วมในการประกอบอาชีพของครอบครัวดังเช่นการทำนาในครัวเรือนเกษตรกรเขตหนองจอกในปัจจุบันนิยมทำนาด้วยการจ้างเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เด็กอาจไม่ได้มีส่วนร่วม และส่งผลให้การมีจิตสำนึกในอาชีพอาจลดน้อยลงไป และไม่ได้ซึมซับในอัตลักษณ์ของการเป็นลูกหลานของเกษตรกรทำให้เกิดอัตลักษณ์ด้านด้อยขึ้น